

Самчук Лариса Сергіївна (Одеса) – аспірантка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського.

ФІЛОСОФІЯ КОМУНІКАЦІЇ: ОСВІТА ЯК ФОРМА СУСПІЛЬНОГО ДІАЛОГУ

Комунікація не оминула практично жодної сфери буття особистості – політичної, фінансово-економічної, соціальної, культурно-освітньої, побутової тощо. Навіть попередній погляд на суспільні трансформації, що відбуваються, свідчить про стрімкий розвиток комунікаційних процесів. Комунікація змінює світ, його цілісність. Виникає проблема комунікації як феномену соціального життя, невіддільного від проблеми відносин людей, які формують людину як суб'єкта, що розвиває у своїй діяльності суспільство. Зростання ролі цього явища у сучасному суспільстві, необхідність дослідження його впливу як на особистість, так і на суспільство в цілому створюють потребу теоретичного узагальнення комунікації у межах соціальної філософії.

Світові тенденції вплинули на українську наукову думку, яка все частіше стала звертатися до таких понять, як «комунікація», «мовна комунікація», «комунікативний акт», «комунікативна поведінка», «комунікативний кодекс», «комунікативне навчання», «комунікативна освіта», «міжкультурна комунікація». Як автономна філософська проблема, тема комунікації постала лише у 80–90-х роках ХХ століття у німецькій комунікативній філософії. Дослідницькі пошуки у цьому питанні спираються на методологічні розробки видатних філософів Ю. Хабермаса та К.-О. Апеля. Їх теорія ґрунтується на синтезі уваги до світу повсякденної комунікації, життєвого світу людини взагалі та необхідності утвердження нетехнізованого розуму як вирішальної передумови подолання подальшого посилення антропологічної кризи, зокрема, кризи міжособистісного буття. Першочерговою стає проблема інтерсуб'єктивності. Завдяки визнанню інтерсуб'єктивної сфери як визначальної у світі сучасної людини, стає можливим здійснення результативних пошуків виходу з кризового стану, в якому опинилася людина, зорієнтована на класичні орієнтири індивідуальної свідомості. Дослідження комунікації в межах цієї традиції у вітчизняній історико-філософській науці найповнішою мірою здійснено в працях А. Єрмоленка та Л. Ситниченко [1].

Варто зауважити, що сучасний соціально-філософський дискурс апелює до безмежності комунікативного поля у сучасному світі. Ми погоджуємось із думкою А. В. Назарчук: філософська інтерпретація комунікації не редукується до проблеми обміну інформаційними повідомленнями та мовленнєвого спілкування. Цим терміном позначаються такі явища: курсування ресурсів усередині підсистем суспільства (Т. Парсонс); економічні обміни (Ж. Бодрійяр); трансляція міфів (К. Леві-Стросс, Р. Барт); обмін поглядами у вуличній сцені (Е. Гідденс); діалог між двома (М. Бубер); пам'ятники й тексти культури (Ю. Лотман) [2; с. 158]. Отже, «комунікація» – це процес людської взаємодії, складність і багатогранність якого не дозволяє чітко окреслити меж його застосування. Утім, чи не наочніше неможливість його термінологічної універсалізації пояснюється через звернення до споріднених феноменів, що позначаються термінами «діалог» і «спілкування». Освіта – це один з найбільш явних показників рівня культури людини і, звичайно, вона не лише розширює діапазон культурних уявлень, а й сприяє подоланню упереджень.

Отже, проблема комунікації як феномену соціального життя є важливою у контексті сучасного освітнього простору. Вона потребує дослідження у межах соціальної філософії, оскільки комунікація є невід'ємним атрибутом соціального життя особистості.

Список використаної літератури

1. Іщук С. М. Філософія комунікації: основні парадигми / С. М. Іщук // Вісник Національного авіаційного університету. Сер.: Філософія. Культурологія. – 2010. – № 2. – С. 95-99. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2010_2_22

2. Назарчук А. В. Идея коммуникации и новые философские понятия XX века / А. В. Назарчук // Вопросы философии. - 2011. - № 5. - С. 157-165.